א. ספר במדבר פרק כ'

ז וידבר יהוה אל־משה לאמר: קח את־המטה והקהל את־
העדה אתה ואהרן אחיך ודברתם אל־הסלע לעיניהם
ונתן מימיו והוצאת להם מים מן־הסלע והשקית את־העדה
ט ואת־בעירם: ויקח משה את־המטה מלפני יהוה כאשר
י צוהו: ויקהלו משה ואהרן את־הקהל אל־פני הסלע ויאמר
להם שמעו־נא המרים המן־הסלע הזה נוציא לכם מים:
יא וירם משה את־ידו ויך את־הסלע במטהו פעמים ויצאו
יב מים רבים ותשת העדה ובעירם: ויאמר יהוה
אל־משה ואל־אהרן יען לא־האמנתם בי להקדישני לעיני
בני ישראל לכן לא תביאו את־הקהל הזה אל־הארץ אשר־
יג נתתי להם: המה מי מריבה אשר־רבו בני־ישראל את־
יהוה ויקדש בם:

ט במדבר פרק כ"א

א וישמע
הכנעני מלך־ערד ישב הנגב כי בא ישראל דרך האתרים
ב וילחם בישראל וישב ממנו שבי: וידר ישראל נדר ליהוה
ויאמר אם־נתן תתן את־העם הזה בידי והחרמתי את־
ג עריהם: וישמע יהוה בקול ישראל ויתן את־הכנעני ויחרם
אתהם ואת־עריהם ויקרא שם־המקום חרמה:
ד ויסעו מהר ההר דרך ים־סוף לסבב את־ארץ אדום ותקצר
ה נפש־העם בדרך: וידבר העם באלהים ובמשה למה העליתנו
ממצרים למות במדבר כי אין לחם ואין מים ונפשנו קצה
ו בלחם הקלקל: וישלח יהוה בעם את הנחשים השרפים
ז וינשכו את־העם וימת עם־רב מישראל: ויבא העם אל־
משה ויאמרו חטאנו כי־דברנו ביהוה ובך התפלל אל־יהוה
ח ויסר מעלינו את־הנחש ויתפלל משה בעד העם: ויאמר
יהוה אל־משה עשה לך שרף ושים אתו על־נס והיה כל־
ט הנשוך וראה אתו וחי: ויעש משה נחש נחשת וישמהו
על־הנס והיה אם־נשך הנחש את־איש והביט אל־נחש
יא הנחשת וחי: ויסעו בני ישראל ויחנו באבת: ויסעו מאבת
ויחנו בעיי העברים במדבר אשר על־פני מואב ממזרח
יב יג השמש: משם נסעו ויחנו בנחל זרד: משם נסעו ויחנו מעבר
ארנון אשר במדבר היצא מגבל האמרי כי ארנון גבול מואב
יד בין מואב ובין האמרי: על־כן יאמר בספר מלחמת יהוה
טו את־והב בסופה ואת־הנחלים ארנון: ואשד הנחלים אשר
טז נטה לשבת ער ונשען לגבול מואב: ומשם בארה הוא
הבאר אשר אמר יהוה למשה אסף את־העם ואתנה להם
יז מים: אז ישיר ישראל את־השירה הזאת עלי
יח באר ענו־לה: באר חפרוה שרים כרוה נדיבי העם במחקק
יט במשענתם וממדבר מתנה: וממתנה נחליאל ומנחליאל
כ במות: ומבמות הגיא אשר בשדה מואב ראש הפסגה ונשקפה
כד על־פני הישימן: ושם פרק כ"א ויכהו ישראל
לפי־חרב ויירש את־ארצו מארנן עד־יבק עד־בני עמון כי
כה עז גבול בני עמון: ויקח ישראל את כל־הערים האלה וישב
כו ישראל בכל־ערי האמרי בחשבון ובכל־בנתיה: כי חשבון
עיר סיחן מלך האמרי הוא והוא נלחם במלך מואב הראשון
כז ויקח את־כל־ארצו מידו עד־ארנן: על־כן יאמרו המשלים
כח באו חשבון תבנה ותכונן עיר סיחון: כי־אש יצאה מחשבון
כט להבה מקרית סיחן אכלה ער מואב בעלי במות ארנן: אוי־
לך מואב אבדת עם־כמוש נתן בניו פליטם ובנתיו בשבית
ל למלך אמרי סיחון: ונירם אבד חשבון עד־דיבן ונשים עד־
לא לב נפח אשר עד־מידבא: וישב ישראל בארץ האמרי:

מדרש
3. תנא דבי אליהו פרק י"א

ו ושמא תאמר, אותן ארבעים ושנים אלף שנהרגו בימי יפתח הגלעדי, מפני מה נהרגו. יפתח נדר נדר שלא כהוגן, ופנחס בן אלעזר היה עומד בימים ההם. היה לו ליפתח לילך אצל פנחס ויתיר לו נדרו, ולא הלך. זה אמר, אני ראש לכל ישראל ואלך אצל זה. ופנחס אמר, הוא צריך לי ואני אלך אצלו. זה נוהג גדלה בעצמו, וזה נוהג גדלה בעצמו. אוי לה לגדלה שקוברת את בעליה. אוי לה לגדלה שלעולם אינה גורמת טובה. יפתח הגלעדי נדר נדר שלא כהוגן, להעלות בתו על־גבי המזבח. נתקבצו אליו אנשי אפרים *לעשות עמו מריבה גדולה. היה לו לפנחס שיאמר להם, להתיר את נדרו ליפתח לא באתם, אלא לעשות עמו מריבה באתם. אלא לא די שהוא לא מחה בבני אפרים, אלא גם הוא לא התיר את נדרו ליפתח

ושם במדרש

ושמא תאמר, אותן *שבעים אלף שנהרגו בגבעת בנימין, מפני מה נהרגו. לפי שהיה להם לסנהדרי גדולה שהניח משה ויהושע, ופנחס בן אלעזר עמהם, היה להם לילך ולקשר חבלים של ברזל במתניהם, ולהגביה בגדיהם *למעלה מארכבותיהן, *ויחזרו בכל עירות ישראל, יום אחד ללכיש, יום אחד לבית אל, יום אחד לחברון, יום אחד לירושלים, וכן בכל מקומות ישראל, וילמדו את ישראל דרך־ארץ, בשנה ובשתים ובשלש, עד שיתישבו ישראל בארצם, כדי שיתגדל ויתקדש שמו של הקדוש־ברוך־הוא *בעולמות כלן שברא, מסוף העולם ועד סופו. והם לא עשו כן, אלא, כשנכנסו לארצם, כל אחד ואחד מהם נכנס לכרמו וליינו ולשדהו, ואומרים שלום עליך נפשי, כדי שלא להרבות עליהן את הטרח.

8. בן איש חי, בבא מציעא

כי בודאי ר"י לא היתה כונתו מעיקרא לעשות לו אונאת דברים, דאמרינן לעיל אם הוא בעל תשובה, לא יאמר לו זכור מעשיך הראשונים, אך כונת ר"י לומר לו בעל כרחי צריך להודות לך, כי אתה בקי יותר ממני בדבר זה, מפני כי לסטאה בלסטיותיה ידע, אך רשב"ל נצטער כי חשב דלא אכפת ליה לר"י בזלזול שלו:

9. [illegible] אורות התחיה

הנני רואה בעיני, אור חיי אליהו עולה, כחו לאלהיו הולך ומתגלה, הקודש שבטבע פורץ גדריו. הולך הוא בעצמו להתאחד עם הקודש שלמעלה מן הטבע הגס, עם הקודש הלוחם בטבע. לחמנו בטבע ויצאנו בנצחון, הטבע המגושם עשה אותנו לבעלי־מומים, נגע בכף ירכנו, אבל השמש הלא לנו זרחה לרפאותנו מצלעתנו. היהדות של העבר, ממצרים ועד הנה, מלחמה ארוכה היא נגד הטבע, בצדו הכעור, של טבע האנושי הכללי, אפילו טבע האומה וטבעו של כל יחיד. לחמנו בטבע כדי לנצחו כדי לרדותו בתוך ביתו, הוא נכנע בפנינו, העולמות הולכים ומתבסמים, בעצם עומק הטבע תביעה גדולה מתגברת לקדושה ולטהרה, לעדינות נפש ולזכוך החיים, אליהו בא לבשר שלום ובנשמה הפנימית של האומה זרם חיים של טבע מתפרץ. והוא הולך ומתקרב אל הקודש, זכירת יציאת מצרים הולכת ונעשית לזכירת יציאת שעבוד מלכיות ההולכת ומתרקמת, והננו כולנו הולכים ומתקרבים אל הטבע והוא מתקרב אלינו, הילך הוא ונכבש לפנינו ודרישותיו הולכות ומתתאמות עם דרישותינו האציליות ממקור הקודש. הרוח הצעיר התובע את ארצו, שפתו, חרותו וכבודו, ספרותו וכחו, רכושו, רגשותיו, נזרמים הם ע"י שטף של טבע, שבתוכיותו מלא הוא אש קודש.

4. מסכת ברכות דף ס"ג

הסכת עשו כתות ועסקו בתורה לפי שאין התורה נקנית אלא בחבורה כדר' יוסי ברבי חנינא *דאמר ר' יוסי ברבי חנינא מאי דכתיב °חרב (על) הבדים ונואלו חרב על שונאיהם של תלמידי חכמים שיושבים בד בבד ועוסקים בתורה ולא עוד אלא שמטפשים כתיב הכא ונואלו וכתיב התם °אשר נואלנו ולא עוד אלא שחוטאים שנאמר ואשר חטאנו איבעית אימא מהכא °נואלו שרי צוען דבר אחר הסכת ושמע ישראל כתתו עצמכם על דברי תורה כדאמר ריש לקיש *דאמר ריש לקיש °מנין שאין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה שנאמר °זאת התורה אדם כי ימות באהל דבר אחר הסכת ושמע ישראל הם ואחר כך כתת

5. מסכת בבא מציעא דף פ"ד

יומא חד הוה קא סחי ר' יוחנן בירדנא חזייה ריש לקיש ושוור לירדנא אבתריה אמר ליה חילך לאורייתא אמר ליה שופרך לנשי א"ל אי הדרת בך יהיבנא לך אחותי דשפירא מינאי קביל עליה בעי למיהדר לאתויי מאניה ולא מצי הדר אקרייה ואתנייה ושוייה גברא רבא

ושם בבא מציעא

נח נפשיה דר' שמעון בן לקיש והוה קא מצטער ר' יוחנן בתריה טובא אמרו רבנן מאן ליזיל ליתביה לדעתיה ניזיל רבי אלעזר בן פדת דמחדדין שמעתתיה אזל יתיב קמיה כל מילתא דהוה אמר רבי יוחנן אמר ליה תניא דמסייעא לך אמר את כבר לקישא בר לקישא כי הוה אמינא מילתא הוה מקשי לי עשרין וארבע קושייתא ומפריקנא ליה עשרין וארבעה פרוקי וממילא רווחא שמעתא ואת אמרת תניא דמסייע לך אטו לא ידענא דשפיר קאמינא הוה קא אזיל וקרע מאניה וקא בכי ואמר היכא את בר לקישא היכא את בר לקישא והוה קא צוח עד דשף דעתיה [מיניה] בעו רבנן רחמי עליה ונח נפשיה

6. מסכת שבת דף צ"ז

אמר ריש לקיש *החושד בכשרים לוקה בגופו דכתיב °והן לא יאמינו לי וגו' וגליא קמי קוב"ה דמהימני ישראל אמר לו הן מאמינים בני מאמינים ואתה אין סופך להאמין הן מאמינים דכתיב °ויאמן העם בני מאמינים °והאמין בי"י אתה אין סופך להאמין שנאמר °יען לא האמנתם בי וגו' ממאי דלקה דכתיב °ויאמר ה' לו עוד הבא נא ידך בחיקך וגו'

7. רש"י במדבר כ"א

וכל מקום שתמצא קצור נפש במקרא מפורש שם במה קצרה כגון (זכריה י"א) ותקצר נפשי בהם וכגון (שופטים י') ותקצר נפשו בעמל ישראל. וכל דבר קשה על אדם נופל בו לשון קצור נפש כאדם שהטורח בא עליו ואין דעתו רחבה לקבל אותו הדבר ואין לו מקום בתוך לבו לגור שם אותו הצער ובדבר המטריח נופל לשון גדל שגדול הוא וכבד על האדם כגון (זכריה י"א) וגם נפשם בחלה בי גדלה עלי (איוב י') ויגאה כשחל תצודני. כללו של פירושו. כל לשון קצור נפש בדבר לשון שאין יכול לסבל הוא שאין הדעת סובלתו:

ט אגרות הראי"ה א' קמ"ו

ומאחר שזאת היא כל עקרה של הצורה החדשה, שאני חפץ בהישיבה, דהיינו שיהיה שורר בקרבה עז החיים, הראוי לשמעתתא דבעיא צילותא[1], ושמחת לב. אין בה כמובן שום מניעה, באופן שלא תוכל לתן לנו „גדולי תורה הבקיאים בש"ס בבלי וירושלמי, אשר כל ישעם וחפצם וכל חלקם בחיים הוא להבין ולהשכיל בדברי תורה", ולא יוכל להיות חסר בה „הרוח הגדול אשר יעטר את תלמידי חכמים הגדולים". ודוקא בישיבה כזאת יוכל להתקיים התוך של דרשת „אדם כי ימות באוהל"[2], אדם חי, המסה את תשוקותיו וכחותיו לא להוללות וסכלות, כ"א לעמלה של תורה ושמחת השגתה, אבל מי שאין לו הרגשת החיים וזיום הוא לא יכול להיות אדם אשר ימות באהל. והמצויינים מישיבה כזאת לא יוכלו להיות ממוצעים, שהם כקדרה דלא חמימא ולא קרירא, כ"א גבורים כאריות במלחמתה של תורה, ומלאים חפץ לרוממה ולשגבה על אדמת הקודש, לא משום פניה ותכלית של רבנות, כ"א מפני אהבת השם יתברך, אהבת התורה, אהבת ישראל ואהבת ארץ ישראל, הבוערת בקרבם בשלהבת אש קודש.

2. ספר שופטים פרק י"א

יב וישלח
יפתח מלאכים אל־מלך בני־עמון לאמר מה־לי ולך כי־
באת אלי להלחם בארצי: ויאמר מלך בני־עמון אל־מלאכי
יפתח כי־לקח ישראל את־ארצי בעלותו ממצרים מארנון
ועד־היבק ועד־הירדן ועתה השיבה אתהן בשלום: ויוסף
עוד יפתח וישלח מלאכים אל־מלך בני עמון: ויאמר לו כה
אמר יפתח לא־לקח ישראל את־ארץ מואב ואת־ארץ
ט בני עמון: כי בעלותם ממצרים וילך ישראל במדבר עד־
י ים־סוף ויבא קדשה: וישלח ישראל מלאכים | אל־מלך
אדום לאמר אעברה־נא בארצך ולא שמע מלך אדום וגם
ח אל־מלך מואב שלח ולא אבה וישב ישראל בקדש: וילך
במדבר ויסב את־ארץ אדום ואת־ארץ מואב ויבא ממזרח־
שמש לארץ מואב ויחנון בעבר ארנון ולא־באו בגבול מואב
כי ארנון גבול מואב: וישלח ישראל מלאכים אל־סיחון
מלך־האמרי מלך חשבון ויאמר לו ישראל נעברה־נא
בארצך עד־מקומי: ולא־האמין סיחון את־ישראל עבר
בגבלו ויאסף סיחון את־כל־עמו ויחנו ביהצה וילחם עם־
כא ישראל: ויתן יהוה אלהי־ישראל את־סיחון ואת־כל־עמו
ביד ישראל ויכום ויירש ישראל את כל־ארץ האמרי יושב
כב הארץ ההיא: ויירשו את כל־גבול האמרי מארנון ועד־היבק
כג ומן־המדבר ועד־הירדן: ועתה | יהוה | אלהי ישראל הוריש
כד את־האמרי מפני עמו ישראל ואתה תירשנו: הלא את אשר
יורישך כמוש אלהיך אותו תירש ואת כל־אשר הוריש יהוה
כה אלהינו מפנינו אותו נירש: ועתה הטוב טוב אתה מבלק בן־
צפור מלך מואב הרוב רב עם־ישראל אם־נלחם נלחם בם:
כו בשבת ישראל בחשבון ובבנותיה ובערעור ובבנותיה ובכל־
הערים אשר על־ידי ארנון שלש מאות שנה ומדוע לא־
כז הצלתם בעת ההיא: ואנכי לא־חטאתי לך ואתה עשה אתי
רעה להלחם בי ישפט יהוה השפט היום בין בני ישראל ובין
כח בני עמון: ולא שמע מלך בני עמון אל־דברי יפתח אשר
כט שלח אליו: ותהי על־יפתח רוח יהוה ויעבר
את־הגלעד ואת־מנשה ויעבר את־מצפה גלעד וממצפה
ל גלעד עבר בני עמון: וידר יפתח נדר ליהוה ויאמר אם־
לא נתון תתן את־בני עמון בידי: והיה היוצא אשר יצא
מדלתי ביתי לקראתי בשובי בשלום מבני עמון והיה
ליהוה והעליתיהו עולה:
לב ויעבר יפתח אל־בני עמון להלחם בם ויתנם יהוה בידו:
לג ויכם מערוער ועד־בואך מנית עשרים עיר ועד אבל
כרמים מכה גדולה מאד ויכנעו בני עמון מפני בני
לד ישראל: ויבא יפתח המצפה אל־ביתו והנה
בתו יצאת לקראתו בתפים ובמחלות ורק היא יחידה אין־
לה לו ממנו בן או־בת: ויהי כראותו אותה ויקרע את־בגדיו
ויאמר אהה בתי הכרע הכרעתני ואת היית בעכרי ואנכי
לו פציתי פי אל־יהוה ולא אוכל לשוב: ותאמר אליו אבי
פציתה את־פיך אל־יהוה עשה לי כאשר יצא מפיך אחרי
אשר עשה לך יהוה נקמות מאיביך מבני עמון: